

Výzva matičiarom – rozširujeme slovenskosť medzi Slovákami v Maďarsku!

Slovenský život v Maďarsku (Slováci v Maďarsku) sa vplyvom viacerých špecifických objektívnych i subjektívnych podmienok nerozvíja vždy vyvážené. Základom pozitívnej zmeny je každodenná drobná práca v prospech rozvoja slovenského prostredia v Maďarsku. V prvom rade si musia pomôcť sami Slováci v Maďarsku. Svoje nenahraditeľné miesto majú oba štáty a záujmové inštitúcie, medzi nimi aj Matica slovenská. Bez nároku na úplnosť sa sústreďme predovšetkým na:

A. výučbu slovenského jazyka. Kvantitatívne a kvalitatívne zvyšovať vzdelávanie a výchovu v slovenčine a nielen v školskom systéme. Spracovať koncepciu výučby slovenčiny od materskej školy po univerzity a ako celoživotné vzdelávanie (Tu je aj otvorený priestor pre sebarealizáciu matičiarov – učiteľov, či záujmové odbory MS)

B. zvyšovanie prítomnosti slovenského slova a slovenskosti na verejnosti. To si vyžaduje spracovať koncepciu rozvoja slovenskej kultúry v Maďarsku a uchovávaní slovenských hodnôt, ktorá by mala obsahovať aj:

- ~ vytváranie podmienok pre existenciu každodenného spoločenského života v slovenčine (cirkev, štátna a verejná správa, obec, rodina)
- ~ umožnenie trvalého, kvalitného a cenovo dostupného sledovania slovenských médií (v slovenčine) na akýchkoľvek nosičoch.
- ~ podporovanie hudobných, speváckych a dramatických súborov Slovákov v Maďarsku. Systematicky dokumentovať kultúru Slovákov a slovenskosť v Maďarsku.
- ~ zlepšovanie a rozširovanie vydavateľskej a publicistickej činnosti. Publikácie o slovenských osadách a slovenských postavách vydávať aj maďarsky a tak šíriť slovenský pohľad na spoločné dejiny.
- ~ dovoz a prezentovanie slovenskej kultúry z materskej krajiny. Využiť festivaly, letné scény a iné príležitosti.
- ~ zvýraznenie prezentácie histórie Slovákov v Maďarsku. Na najvyššej úrovni zriadiť štátne múzeum kultúry Slovákov v Maďarsku.
- ~ orientovanie profesionálne vedeckej činnosti slovenských inštitúcií na zdokumentovanie „príchodu Slovákov“ do dnešných sídiel. (V niektorých oblastiach sa nevenuje dostatočná pozornosť poznaniu pôvodu jej dnešných slovenských obyvateľov.)
- ~ spracovanie a vydanie reprezentačnej a vyčerpávajúcej encyklopédie Slovákov v Maďarsku. Určite už dozrel čas.
- ~ pokračovanie v rozširovaní a v skvalitňovaní práce slovenských národopisných domov.

rozšírenie laickej vlastivednej činnosti Slovákov Maďarsku. Príkladom sú práce mládeže pri objavovaní svojich koreňov.

zviditeľňovanie pôvodnej slovenskosti v dnešnom Maďarsku. Stavať pomníky, pamätné tabule s dvojjazyčnými textami, budovať vlastivedné chodníky. Osobitne sa zamerať na dôslednú dvojjazyčnosť v miestopise. Z chotárov miznú pôvodné slovenské označenia, názvy ulíc hoci dvojjazyčné nie sú v maďarčine prepisom pôvodného slovenské významu.

orientovanie cestovného ruchu „slovenských oblastí“ v Maďarsku aj na materskú krajinu. Prilákať návštevníkov zo Slovenska s predpokladaným dvojakým úžitkom: prílev financií a príchod slovenského slova.

Konkrétnu činnosť Matice slovenskej pri podpore slovenskosti Slovákov v Maďarsku odvodzovať z nasledujúcich zásad a možností:

1. „Všetko“ musí rešpektovať skutočnosť, že slovenské vedomie Slovákov v Maďarsku je značne odlišné od akéhokoľvek iného slovenského povedomia a vedomia. Slováci v Maďarsku plne rešpektujú, že sú občania Maďarska a miera ich lojality k Maďarsku je veľmi vysoká. Preto akékoľvek „hurá slováctvo“ sa minie účinkom.

2. Existuje Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku v gescii tamojších Slovákov s kvalitnou vedeckovýskumnou činnosťou. Myslíme si, že je priestor pre dobrú a najmä dlhodobú spoluprácu matičného historického ústavu (a iných ústavov) s touto inštitúciou.

3. Pomerne slušná je autorská i vydavateľská činnosť Slovákov v Maďarsku. Vhodné by bolo podporovať ďalšie tvorivé „počiny“, ich vydávanie ale tiež ich distribúciu na Slovensku. Matičné kníhkupectvo, matičné domy, matičné odbory by mali šíriť literatúru Slovákov v Maďarsku a o Slovákoch v Maďarsku. Pomohlo by to finančne ale aj zlepšeniu znalosti Slovákov o svojich súkmeňovcoch v Maďarsku. Týka sa to aj ich časopisov a elektronických médií.

4. Nadväzovať „družbu“ matičných odborov a celých dedín s dedinami Slovákov v Maďarsku. Toto v značnej miere už aj existuje, ale zapojením MS by sa mohol zvýrazniť trvalejší a účinnejší charakter.

5. Podpora prezentácie slovenskej kultúry v Maďarsku. Podporovať vystúpenia slovenských divadiel, kultúrnych inštitúcií. Z nášho pohľadu predovšetkým matičných.

6. Prispieť k vytvoreniu Múzea slovenskej kultúry v Maďarsku (Maďari u nás to majú). Zapojiť v tomto smere Krajanské múzeum MS a osloviť príslušné štátne orgány (MK SR, ÚSZZ) a tretí sektor. Podobne zapojiť matičiarov do spolupráce s lokálnymi národopisnými expozíciami – nie všetky múzeá v slovenských obciach v Maďarsku zdôrazňujú ich slovenský charakter.

7. Podporovať cestovný ruch zo Slovenska za Slovámi a slovenskými reáliami v Maďarsku. Zúčastňovať sa pravidelného májového výstupu na Piliš, či inde. Vytvoriť tradíciu

Blatnohradského stretnutia. Zvýšiť slovenskú účasť na rozličných podujatiach Slovákov v Maďarsku po celý rok. K tomu vydať matičný kalendár podujatí Slovákov v Maďarsku a v matičných periodikách ich propagovať.

8. Robiť (primerane sa podieľať) školy v prírode zo Slovenska v Maďarsku – v dedinách, kde žijú Slováci, aby miestni počuli slovenské slová častejšie, ale tiež školy v prírode pre slovenské deti z Maďarska na Slovensku. Premyslieť systém našich národovcov z 19. storočia a realizovať ho v 21. storočí – napríklad umožniť absolvovať deťom z Maďarska rok školy na Slovensku a tak ich zdokonaľiť v slovenčine (podiel matičiarov na takejto činnosti).

9. Zvážiť možnosť vybudovania siete miestnych, záujmových alebo vedeckých odborov Matice slovenskej v Maďarsku v súlade so zákonmi, resp. sieť odborov MS, ktoré by zastrešovala MS na Slovensku (prípadné úpravy Stanov MS).

Vážení matičiari,

medzi nami prítomní nadšenci spolupráce so Slovákami v Maďarsku rozmýšľajú nad možnosťami zlepšovania vzájomnosti. Zámerne používame tento výraz, nestavíme sa do polohy mentora, staršieho brata či akéhokoľvek poučovateľa. Takáto spolupráca musí obohacovať obe strany, musí im prinášať potešenie a mať zmysel. Aj na základe podpory vedenia Matice slovenskej sa obraciame na vás s touto výzvou.

Rozšírte ju medzi matičiarov (od Martina cez krajské rady a regionálne pracoviska až po jednotlivé matičné odbory).

Zpracujte námety z Výzvy.. do plánu činnosti miestnych a záujmových odborov MS na rok 2015 ako aj v ďalších rokoch.

O svojich aktivitách v tejto oblasti píšete na pripravované informačné fórum a databázu s názvom Slováci v Maďarsku na matičnom webe, ktoré bude slúžiť ako:

- ponuka možností spolupráce
- konzultačný priestor
- prezentácia výsledkov

Posúďte výsledky svojej činnosti na poli slovenskosti v Maďarsku najmenej raz do roka.

19.2.2015

matičiari zo Štúrova a Petržalky